|| शीलं परं भूषणम् ||

Shri AcharyaratnaDeshbhooshanShikshanPrasarak Mandal, Kolhapur

Mahavir Mahavidyalaya, Kolhapur (Autonomous)

Affiliated to Shivaji University, Kolhapur

Syllabus for Choice Based Credit System (CBCS)
Bachelor of Arts &Bachelor of Education
(B. A. B. Ed.) Programme

Programme	**Bachelor of Arts & Bachelor of Education**
Part	**III**
Semester	**V**
Course Code	**PET 5**
Course Name	**Education**
Course Title	**Assessment for Learning**
Paper No.	**--**

Under the Faculty of Interdisciplinary Studies

(To be introduced from Academic Year 2021 – 22 onwards)
Subject to the revisions& modifications made from time to time

Mahavir Mahavidyalaya, Kolhapur(Autonomous)

Affiliated to Shivaji University, Kolhapur

(New syllabus under Autonomy to be introduced from June, 2021 onwards)

A) Primary Information:			
Programme	**Bachelor of Arts & Bachelor of Education (B. A. B. Ed.) CBCS**		
Part	**III**	Semester	**V**
Course	**Education**	Course Code	**PET 5**
Paper No.		Course Type	**Semester**
Total Marks	**100 Marks**	Implementation	**2023 - 24**
Total Credits	**04**	Contact Hours	**04 / Week**
Course Title	**Assessment for Learning**		

B) Course Objectives:	
To enable the student teacher:	
i)	To understand the concept of measurement, assessment and evaluation.
ii)	To acquaint with the assessment of different domains of the learning
iii)	To develop the achievement tests and its blue print.
iv)	To acquire the knowledge of different types of assessment tools and their uses.
v)	To evolve an appropriate assessment tasks and tools for the assessment of learner's performance.
vi)	To understand various statistical tools and its uses in education.
vii)	To understand the different types of feedback and its implication.

C) Course Syllabi:

(CR = Credits / IH: Instructional Hours)

Modules	CR	IH
Module I Measurement, Assessment and Evaluation	01	15
1.1 Measurement: *Concept*		
1.2 Assessment: *Concept and types*		
1.3 Evaluation: *Process of educational evaluation*		
Module II Essentials of Assessment		
2.1 Aims and objectives: *Meaning and relationship between aims and objectives*		
2.2 Learning Outcomes: *Concept and criteria for writing statements of learning outcomes*		
2.3 Assessment of different domains of learning: *Cognitive, affective and psychomotor*		
Module III Continuous and Comprehensive Evaluation (CCE)	01	15
3.1 Meaning and objective of CCE		
3.2 Procedure of CCE		
3.3 Policy perspectives on evaluation: *NCF-2005*		
Module IV Assessment of subject-based Learning - I		
4.1 Quantitative and Qualitative assessment: *Concept and tools used for it.*		
4.2 Kinds of Tests: *Oral, written and open book test.*		
4.3 Achievement Tests : *Meaning and steps to create an achievement test*		

Module V Assessment of subject-based Learning - II	01	15
5.1 Kinds of Tasks: *Project, assignments and performance*		
5.2 Student's Portfolio: *Concept, development and its uses*		
5.3 Rubrics: *Concept, guidelines for development and uses*		
Module VI Role of Teacher in evolving Assessment Tools		
6.1 Use of appropriate assessment tools for specific content and students		
6.2 Types of questions: Open and fixed response		
6.3 Use of assessment feedback for further teaching-learning process		
Module VII Feedback and Reporting	01	15
7.1 Feedback: *Concept and importance*		
7.2 Types of feedback: *written & oral, positive & negative, individual & peer, immediate & delayed*		
7.3 Constructing feedback: *criteria and its reporting*		
Module VIII Educational Statistics		
8.1Frequency distribution: *Concept*		
8.2 Graphical presentation of data: *Histogram, Frequency polygon*		
8.3 Measures of central tendency: *Mean, Median and Mode*		

D) Books for Reference

1. Aggarwal, J.C. (2006) Essentials of Examination System: Evaluation, Tests and Measurement, Vikas Publishing House Pvt. Ltd.
2. Mehta, Prema (2022) Assessment in Learning, Fantix Publication, Odisha
3. Black, P & William D. (2006) Assessment for Learning in the classroom

4. Singh, V.G.(2011) Assessment for Learning, ABD publishers, Satyam House, Daryaganj, New Delhi.
5. Rani, P (2004) Educational Measurement and Evaluation, New Delhi, Discovery Publishers.
6. NCERT (2005) National Curriculum Framework-2005, NCERT New Delhi.
7. Sindelar, N.W. (2011) Assessment Powered Teaching, Skyhoree Publication, New York.
8. Siddiqui, Mujibul H. (2016) Educational Evaluation, APH Publishing Corporation, Ansari Road, Daryaganj, New Delhi.
9. पाटील, उ. रा.(तिसरी आवृत्ती २०२३) अध्ययनासाठी मूल्यनिर्धारण, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर
10. दांडेकर, वा.ना.(२००४) शैक्षणिक मूल्यमापन व संख्याशास्त्र, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.सहावी आवृत्ती
11. चौगुले, एस. एस.(२०१०) मापन आणि मूल्यमापन, श्रीश्रद्धा प्रकाशन, नाशिक
12. भंगाळे, शैलजा आणि धोंडे पिंगला (२०१४) मूल्यनिर्धारण आणि मूल्यमापन, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव
13. कदम, चा.प.(१९९९) शैक्षणिक संख्याशास्त्र, नूतन प्रकाशन, पुणे.
14. जोशी, शोभना (२००४) वर्गाध्यापनाच्या उद्दिष्टांचे मूल्यमापन, मृण्मयी प्रकाशन, औरंगाबाद
15. बाम, राजश्री आणि कोलटकर शीला (२०१४) मैत्री ज्ञानसंरचनावादाशी, निराली प्रकाशन, पुणे
16. सातत्यपूर्ण सर्वंकष मूल्यमापन शिक्षक मार्गदर्शिका : महाराष्ट्र शासन, शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, पुणे - ३० भाग ३
17. उपासनी, ना.के.आणि कुलकर्णी के.वि.(१९८७) नवे शैक्षणिक मूल्यमापन आणि संख्याशास्त्र, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.

E) Suggested methods of Teaching:	
i)	Lecture
ii)	Discussion
iii)	Blended mode
iv)	Seminar

F) Course Outcomes:		Blooms Taxonomy
After completing this module student teacher will -		
CO1	Understand the nature of measurement, assessment and evaluation, and their role in teaching-learning process.	knowledge
CO2	Develop an understanding of taxonomy of educational objectives.	Understanding
CO3	Understand the concept of CCE and the policy perspective on examination and evaluation.	Understanding
CO4	Develop an achievement test.	Application
CO5	Understand various types of feedback and use of assessment for feedback.	Application
CO6	Develop the portfolio and rubrics in educational context.	Analysis
CO7	Apply the knowledge of educational statistical measures.	Application

G) Scheme of Course Evaluation		Marks
1.	End Semester Examination (ESE)	60
2.	Continuous Internal Evaluation (CIE)	40
3.	**Total Marks**	**100**

H) Sessional work for Continuous Internal Evaluation (any two for 20 Marks each)	Marks
1. Develop a student's portfolio for assessment.	**40**
2. Develop a rubric for self or peer assessment.	
3. Take your own feedback of teaching of school subject and write a report.	
4. Graphical representation of data of a class with respect to school subject.	
5. Analyse and interpret the student's test scores using statistical tools.	
6. Prepare an achievement test with respect to content, objectives, question type and make its blue print.	

I) Question Paper Pattern (60 Marks)		
Q. No.	**Nature / Type of Question**	**Marks**
1.	A. Answer in one sentence (1 x 5) B. Multiple choice questions (1 x 5)	05 05
2.	Write short notes (**Any six** out of seven) (6 x 5)	30
3.	Write/solve **any two** broad or essay type question out of three. (2 x 10)	20
	Total Marks	**60**

|| शीलं परं भूषणम् ||

Shri AcharyaratnaDeshbhooshanShikshanPrasarak Mandal, Kolhapur

Mahavir Mahavidyalaya, Kolhapur (Autonomous)

Affiliated to Shivaji University, Kolhapur

Syllabus for Choice Based Credit System (CBCS)
Bachelor of Arts &Bachelor of Education
(B. A. B. Ed.) Programme

Programme	**Bachelor of Arts & Bachelor of Education**
Part	**III**
Semester	**V**
Course Code	**PET 6**
Course Name	**Education**
Course Title	**Information & Educational Technology**
Paper No.	**--**

Under the Faculty of Interdisciplinary Studies

(To be introduced from Academic Year 2021 – 22 onwards)
Subject to the revisions& modifications made from time to time

Mahavir Mahavidyalaya, Kolhapur(Autonomous)

Affiliated to Shivaji University, Kolhapur

(New syllabus under Autonomy to be introduced from June, 2023 onwards)

A) Primary Information:			
Programme	**Bachelor of Arts & Bachelor of Education (B. A. B. Ed.) CBCS**		
Part	**III**	Semester	**V**
Course	**Education**	Course Code	**PET 6**
Paper No.	**-**	Course Type	**Semester**
Total Marks	**100 Marks**	Implementation	**2023 – 24**
Total Credits	**04**	Contact Hours	**04 / Week**
Course Title	**Information & Educational Technology**		

B) Course Objectives:	
To enable the student teacher to:	
i)	Understand the concept, nature, scope & importance of educational technology
ii)	Understand the concept of information technology, communication technology, instructional technology & ICT
iii)	Utilize application of educational technology
iv)	To integrate different technologies effectively
v)	Develop systematic instructional planning
vi)	Acquaint with instruction technology & media technology
vii)	Understand the computer system & use of computer in education
vii)	Acquire basic knowledge of computer

C) Course Syllabi:

(CR = Credits / IH: Instructional Hours)

Modules	CR	IH
Module I Educational Technology: Meaning, Concept & Types	01	15
1.1 Educational technology: meaning, objectives & concept		
1.2 Forms of educational technology: media, teaching, instructional		
1.3 Difference between technology in education(Instructional technology) & technology of education (Teaching technology)		
1.4 Approaches of educational technology: Hardware, Software & System approach		
Module II Media in Education		
2.1 Classification of media: projected & non projected		
2.2 Dales cone of experience		
2.3 Audio visual media: Hardware & software of OHP, Computer		
2.4 Meaning & concept of multimedia		
Module III Communication Technology	01	15
3.1 Communication: concept, scope, types – verbal, non-verbal		
3.2 Communication cycle- components of communication		
3.3 Classroom as a communication system		
3.4 Components of effective classroom communication		

Module IV Management of Educational Resources	01	15
4.1 Types of educational resources – physical, human resources		
4.2 Free & inexpensive resource		
4.3 Selection, preparation & use of media		
4.4 Use of media in classroom teaching		
Module V Introduction to Computer	01	15
5.1 History & generation of computer		
5.2 Types of computers: based on size & processing		
5.3 Computer architecture (block diagram) & computer system		
5.4 Computer hardware- Basic structure of Computer, Input & Output devices		
Module VI ICT in Education	01	15
6.1 Concept & importance of ICT in education		
6.2 Software – Concept and types		
6.3 Operating system – Concepts, type and funtions		
6.4 Teaching in a digital era: Changing roles & competencies		
Module VII Enriching classroom practices through web technologies	01	15
7.1 Concept, meaning & merits of: Computer Assisted Instruction (CAI)		
7.2 Computer simulation		
7.3 Blended learning		
7.4 Web-based learning		

Module VIII Students safety on the net		
8.1 Computer virus – (malwares, spywares, Trojan)	01	15
8.2 preventive measures – (Firewall, antivirus software)		
8.3 Cyber privacy & password protection		
8.4 Legal & ethical issues – Copyright, Plagiarism, Hacking, Phishing		

D) Books for Reference

1. Anandrao B. and others (1982) reading in education technology, Himalaya publishing house, Bombay
2. Alexis M. L. (2001) Computer for every one. Leon: Vikas Publishing house Ltd: New Delhi
3. Barr A.S. and Burton W.H. supervision and improvement of instruction
4. Brown J. W. (1983) instructional technology: media and methods, New York, McGraw hill
5. Dale edger (1969) technology audio visual methods in teaching 3rd Ed. New-York, hart Rinehart and Winston
6. Ely D. P. (1966) technology educational New York Syracuse University press
7. Goel Hemant Kumar. Computer Vigyan Shikshan. R Lal Book Depot
8. Howes V. M. (1970) individualization of instruction – a teaching strategy: London collier Macmillan
9. Kochhar S. K. Secondary school administration
10. Kulkarni S. S. introduction to instructional technology
11. Kumar K. L. (1996) Educational technology new age international (Pvt.Ltd.)
12. Mangal S. K. Educational technology
13. Mohanty Jagannath (1990) Educational administration, Supervision and school management
14. Mohanty Jagannatyh (1992) Educational technology: Deep and Deep publication, New Delhi-27
15. Nprtion P. (1998. Introduction to computers. New Delhi: Tata McGraw Hill Publishing Co.
16. Sampath and others (1981), Introduction to educational technology, New Delhi, Sarup and sons

17. Smha P. K. (1992) Computer Fundamental, BPB Publications, New Delhi.
18. Sharma A. R. (1935) Educational Technology, Vinod pustak mandir, Agra
19. Yeole Cima, (1990) Educational Technology, Kolhapur
20. ओक सुमन (१९८४) शैक्षणिक तंत्रविज्ञान, श्री विद्या प्रकाशन, पुणे
21. कुलकर्णी शरद् कामत वसूधा (१९८४) शैक्षणिक तंत्रविज्ञान, ऑल इंडिया असो. ऑफ एज्युकेशनल टेक्नॉलॉजी एस. एन. डी. टी., मुंबई
22. झगताप ह. ना. (१९९७) प्रगत शैक्षणिक तंत्रविज्ञान, नूतन प्रकाशन, पुणे

E) Suggested methods of Teaching:	
i)	Lecture
ii)	Discussion
iii)	Blended mode
iv)	Seminar

F) Course Outcomes:		**Blooms Taxonomy**
After completing this module student teacher will -		
1	To provide a smooth entry into the field of educational technology	knowledge
2	To differentiate between teaching & instructional technology	Understanding
3	To set a perspective on different approaches of technology	Understanding
4	Creating awareness provision for effective use of aids in teaching & learning	Understanding
5	To realize the relevance of mass media in education	Application
6	Develops the ability to choose the most suitable learning ad while preparing the	Analysis &

	teaching lesson	Application
7	To familiarize with the classification of A-V aids	Application
8	To identify different components of classroom communication	Understanding
9	To develop the ability to become an effective communication process during the classroom teaching	Application
10	To familiarize with the role of ICT in education	Understanding
11	To explore applications of ICT in various field of education	Application
12	To understand the role to teacher in a digital era	Application
13	Acquaint with various concepts in ICT and its applications in the classroom teaching learning process	Application
14	To familiarize with computer safety on the net	Understanding
15	To create an awareness about personal safety on the net	Understanding
16	To familiarize with legal and ethical issues	Understanding
17	To develop a sense of intellectual property right	Application

G) Scheme of Course Evaluation		**Marks**
1.	End Semester Examination (ESE)	60
2.	Continuous Internal Evaluation (CIE)	40
3.	**Total Marks**	**100**

H) Sessional work for Continuous Internal Evaluation (any two for 20 Marks each)	**Marks**
1. Planning & preparation of an ICT integrated presentation for secondary level & present them before peers	
2. Through an intensive search on internet find out some educational apps & mention their utilities	
3. How a mobile as a device can be used as teaching tools write a note on it on the basis of yourself experiences	**40**
4. Search at least four free educational e-books & submit it	
5. Create an educational blog	
6. Create YouTube channel & upload more than 5 school subject videos having duration about 8 to 10 minutes	

I) Question Paper Pattern (60 Marks)		
Q. No.	**Nature / Type of Question**	**Marks**
1.	A. Answer in one sentence (1 x 5) B. Multiple choice questions (1 x 5)	05 05
2.	Write short notes (**Any six** out of seven) (6 x 5)	30
3.	Write/solve **any two** broad or essay type question out of three. (2 x 10)	20
	Total Marks	**60**

| | शीलं परं भूषणम् | |

Shri AcharyaratnaDeshbhooshanShikshanPrasarak Mandal, Kolhapur

Mahavir Mahavidyalaya, Kolhapur (Autonomous)
Affiliated to Shivaji University, Kolhapur

Syllabus for Choice Based Credit System (CBCS) Bachelor of Arts &Bachelor of Education (B. A. B. Ed.) Programme

Programme	**Bachelor of Arts & Bachelor of Education**
Part	**III**
Semester	**VI**
Course Code	**PET 7**
Course Name	**Education**
Course Title	**Contemporary Indian Education**
Paper No.	**--**

Under the Faculty of Interdisciplinary Studies

(To be introduced from Academic Year 2021 – 22 onwards)

Subject to the revisions& modifications made from time to time

(New syllabus under Autonomy to be introduced from June, 2023 onwards)

A) Primary Information:			
Programme	**Bachelor of Arts & Bachelor of Education (B. A. B. Ed.) CBCS**		
Part	**III**	Semester	**V**
Course	**Education**	Course Code	**PET 6**
Paper No.	**-**	Course Type	**Semester**
Total Marks	**100 Marks**	Implementation	**2023 – 24**
Total Credits	**04**	Contact Hours	**04 / Week**
Course Title	**Contemporary Indian Education**		

B) Course Objectives:	
To enable the student teacher to:	
i)	To understand the social Diversity and Education
ii)	To understand the contribution of Constitution of Indian in Education.
iii)	To understand the present Status and status Indian education in pre and post era.
iv)	To understand the concept of school must be an ideal epitome of the society.
v)	To understand the different Government Policies of education.
vi)	To understand the different role of teachers at different levels. According to NEP 2020
vii)	To understand the concept and role of education in National integration and International understanding.
viii)	To understand the contribution of Indian and western thinkers.

C) Course Syllabi:

(CR = Credits / IH: Instructional Hours)

Modules	CR	IH
Module I Education and Social diversity	01	15
1.1 Concepts of Social diversity.		
1.2 Levels of diversity – Individual regional, languages, religions, castes, Tribes and economical social political.		
1.3 Role of education for child development on the platforms of diversity.		
1.4 Peaceful education for collective living		
Module II Concept of Constitution in Indian Education		
2.1 Concept of Constitution-Preamble, Fundamental Rights and duties of citizens		
2.2 Aims of Education related to Constitutional Values, discrimination, marginalization, freedom justice, equality and fraternity		
2.3 Directive Principles and various articles of Indian Constitution related to education		
2.4 Provision of economy related to Indian education in five year plan		
Module III The Status of Indian education in pre and post era	01	15
3.1 Status of Indian education in pre and post era Vedic, Buddha, Muslim and Missionary education (brief account)		
3.2 Status of Indian education in pre and post Era-Kothari commission, National Policy on education, Dellor's commission		
3.3 Comparative study of pre and post era of Indian education – Aims objective, curriculum, Discipline Teacher		
3.4 Major Function of NCTE, NCERT, SCERT		

Module IV A School be an ideal epitome of the Society	01	15
4.1 School as a Social Community		
4.2 School Interactions – individual and group, group and school society		
4.3 School is an ideal epitome of the society		
4.4 School and identify formation-school and culture, value system and curriculum		
Module V Different Government policies of Education (Basic Concept Only)	01	15
5.1 Sarv Shiksha Abhiyan		
5.2 Right to Education 2009-RMSA, MHRD		
5.3 Dropouts and stagnation In Education		
5.4 NEP 2020 Frame work and Structure in Secondary Education		
Module VI Role of Teacher	01	15
6.1 Role of teacher in grooming stages of students		
6.2 Role of teacher related to school		
6.3 Role of teacher related to society		
6.4 The role and agency of teacher in the concept of Universalization and inclusive education		
Module VII Education for National integration and international	01	15
7.1 Education for national integration and education for international understanding concepts definition and its need		
7.2 The role of teacher and education instructions in achieving National integration and international understanding democratic interaction		

7.3 Globalization in education, the role and function of UNICEF in Education		
Module VIII Indian and Western thinkers and their contribution to Education	01	15
8.1 Shri. swami Vivekananda's Contribution to Education		
8.2 Mahatma Gandhi's Contribution to Education		
8.3 Mahatma Phule's Contribution to Education		
8.4 John Dewey's Contribution to Education		

D) Books for Reference

- Aggarwal, J.C.,(1193), Landmarks of the History of modern Indian Education, Vikas Publishing House, New Delhi
- Altekar, (1975), Education in Ancient India (7th Ed.) Manohar Prakashan Varanasi, New Delhi
- Bhatia, B.D.,(1970), Theory and principles of Education (11th .Ed.) Doabo House, New Delhi
- Chaube, S.P.,(1981), Philosophical and Sociological Foundation of Education, Vinod Pustak Mandir, Agra
- Dash, D.N., (2005) Philosophical and Sociological Foundation of Education, Dominant Publisher, New Delhi
- Chicago Press, Chicago, Illinois, V.S.A.
- Reddy G.S.(2007), Current Issues in Education-Neelkamal Publication, Hyderabad.
- Taj Haseen (2005), Current Challenges in Education, Neelkamal, Hyderabad.

मराठी संधर्भ ग्रंथ सूची

- डॉ. तपकीर दत्तात्रय, डॉ.निर्मला तपकीर (२००८), शिक्षणाचे तात्विक व समाजशास्त्रीय अधिष्ठान, नूतन प्रकाशन, पुणे.
- डॉ. करंदीकर सुरेश, डॉ. मीना मंगरुळकर (२०१०), उदयोस्तुक भारतीय शिक्षण, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
- के.के. जाधव - नवीन कळाचे शिक्षण - तत्वज्ञान, मन प्रकाशन, नाशिक.
- डॉ. वीरकर प्रभाकर वीरकर प्रतिभा - शालेय शैक्षणिक अधिष्ठान, पुणे विद्यार्थी गृह प्रकाशन, पुणे.

- डॉ.शेवते र. आणि पाटील प्रीती - भारतीय शिक्षणप्रणालीचा विकास, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
- डॉ. भोसले रमा, डोणे उज्वला - शिक्षणातील बदलते विचारप्रवाह, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
- डॉ. बापट भा. गो. - शैक्षणिक प्रश्न आणि महाराष्ट्रातील शैक्षणिक विकास, व्हीनस प्रकाशन.
- प्रा. जाधव, भोसले - भारतीय शिक्षणाचा विकास, फडके प्रकाशन.
- प्रा.अहेर हिरा - उदयोन्मुख भारतीय समाजातील शिक्षण व शिक्षक, विद्या प्रकाशन, नागपूर.

E) Suggested methods of Teaching:	
i)	Lecture
ii)	Discussion
iii)	Blended mode
iv)	Seminar

F) Course Outcomes:		**Blooms Taxonomy**
After completing this module student teacher will -		
CO1	Understand the concept of special Diversity and role of education.	Knowledge
CO2	Develop program for peace education	Application
CO3	Understand the different aspects of Indian constitution related with education	Understanding
CO4	Acquire knowledge of Indian education in pre and post era.	Knowledge
CO5	I illustrate the concept of school as an ideal epitome of the society.	Application

CO6	Acquire knowledge about NEP 2020 framework.	Knowledge
CO7	Aware about Right to Education 2009	Understanding
CO8	Comprehended the different role of teacher at different levels according to NEP 2020	Understanding
CO9	Understand the importance of National Integration and International Understanding.	Understanding
CO10	Reflect on thinkers regarding Education.	Application
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		

G) Scheme of Course Evaluation		**Marks**
1.	End Semester Examination (ESE)	60
2.	Continuous Internal Evaluation (CIE)	40
3.	**Total Marks**	**100**

H) Sessional work for Continuous Internal Evaluation (any two for 20 Marks each)	**Marks**
1. Develop any to Programme for peaceful education	
2. Study the Indian and western thinker's	

contribution to education	40
3. Study the Indian constitution and prepare a report on educational articles evolved in constitution	
4. Comparative study pre and post era of Indian education (Select any one era from pre and post education)	
5. Survey the social diversity of rural and urban area	
6. Conduct one activity for national integration of school level and prepare report	
7. Report writing on value based school's assembly	

I) Question Paper Pattern (60 Marks)		
Q. No.	**Nature / Type of Question**	**Marks**
1.	A. Answer in one sentence (1 x 5) B. Multiple choice questions (1 x 5)	05 05
2.	Write short notes (**Any six** out of seven) (6 x 5)	30
3.	Write/solve **any two** broad or essay type question out of three. (2 x 10)	20
	Total Marks	**60**

Educational Organization, Leadership and Management

Q. No.

① Educational organization

a) concept of educational organization
b) Organizational structure of Indian education
c) Meaning, Objectives and need of school Organization.

② Classroom organization

a) Meaning and purpose of classroom Organization.
b) Concept of smart classroom.
c) Characteristic's of school climate-relation between school policy and school climate.

③ Introduction to Educational leadership

a) Definition and meaning of educational leadership.
b) Role of educational leader.
c) Perspectives of Educational leadership

④ Leadership in Education

a) Measurent of leadership in Education.
b.) Functions of leadership in Education.
c) Developing leadership in Education.

Q. No.

⑤ Educational manggement

a) Meaning, nature and types of educational management.

b) Objectives and pricipIes of educational management.

c) Functions of educational mangement.

⑥ Elements of school management

a) Principles and techniques of timetable preparation.

b) Characteristics of school management

c) Concept, need and functions of Educational supervision.

⑦ Clasroom management

a) Factors affecting classroom manggement

b) Roles of students in a classroom - leader, follower and non participant.

c) Role of a teacher in classroom mangement - relationship between leadership styles of a teacher and classroom discipline.

⑧ Organizational management

a) Total Quality Management - concept, process and Indicators.

b) Human resource management - meaning, need and process

c) Distinction among management and

organization.

Q. No.

objectives

1. To understand ~~the concept of~~ educational organization.
2. Explain the classroom organization.

3. To introduce ~~the leadership~~ educational leadership and and their perspectives.
4. To develop an understanding of the concept of leadership.
5. To develop an ~~~~ understanding of the concept of educational management.
6. To develop an understanding of the functions of management.

(8) To Explain roles of students and teacher's in classroom mangement.

(9) To understand quality management, human resource management and change management.

(7) To orient students with the concept of supervision in the field of education.

Q. No.: sessional work

1. Visit to any one of the school and study the planning and management of school time table and annual work.
2. Take an interview of Head Master of any school and report on role, responsiblies and functions.
3. Visit a school and write a report on classrooms management.
(4) Documenting best practices for in Educational Management and Leadership
(5) Prepare a report on any school activity, keeping in mind five functions of management.
(6) Analyse any on leadership perspective and present a report.
(7) Prepare an action plan as a developing leadership in taking decision to solve a problem.
(8) A comparative case study of a Government and Private school to identify their management practices and strengths.

Bhatia, R.L. and Ahuja, B.N. (2002). School organisation and management, Surjeet publication, Delhi.

Verma, J. P. and Verma, Manju (2013). School mangement, Vinay Rakheja C/o R. Lall Book Depot, Meerut-250001

Tripathi, P. C. (Third Edition, 2006). Principles of management, Tata McGraw-Hill, New Delhi 110 008.

Mohanty, Jagannath (Reprint, 2007). Educational management supervision school organisation, neelkamal publications, Hyderabad.

Mishra, R.C. (2007). School administration and organization, APH publication, New Delhi.

Sharma, R.N. (2002). Educational administration management and organization, Surjeet publication, Delhi.

भंगाळे शैलजा आणि बाविस्कर, कुंदा (मार्च, 2014). वर्ग संघटन आणि व्यवस्थापन, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव.

आलेराव सुनाथ, चव्हाण-कदम, शैला आणि शिंदे, प्रतिभा (2009). शालेय व्यवस्थापन: तत्त्वे व प्रात्यक्षिके, गणेशपुरा प्रकाशन नाशिक.

मोकाटे, संजीवनी आणि इनामदार, इरफान (8 मार्च 2006). शालेय व्यवस्थापनाचे शिक्षण, सह्याद्री प्रकाशन, इचलकरंजी.

जाधव, एम. एल. आणि माने, आर. आर. ~~(ऑगस्ट, 2006)~~ (तिसरी आवृत्ती: ऑगस्ट, 2005). शालेय व्यवस्थापन, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.

दुनाखे, अरविंद (डिसेंबर, 2006). शालेय व्यवस्थापन, प्रशासन, संघटन व नियोजन, नित्य नूतन प्रकाशन, पुणे.

शिक्षणातील सर्वांगीण गुणवत्ता व्यवस्थापन (2009). महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे.

कापरे, आ. वि. (मार्च, 2009). शैक्षणिक व्यवस्थापन, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.

B.A.B.Ed. Third Year Integrated course

Third Year-V Semester

PEP E1 Conduct & Submission of Action Research Workshop

कृतिसंशोधन कार्यशाळा

Class Hours - 06 श्रेयांक- **03**

उद्दिष्टे- छात्राध्यापकास,

१ .कृतिसंशोधनाची उपयुक्ता आजमावण्यास मदत करणे .

२ .कृतिसंशोधनाचे स्वरूप, वैशिष्टे, महत्व समजण्यास मदत करणे .

३ .कृतिसंशोधनाच्या विषय निश्चितीची क्षेत्रे समजावून देणे .

४ .शालेय शिक्षण प्रकियेतील समस्या जाणून घेण्यास मदत करणे .

५ .कृतिसंशोधन आराखडयाचे टप्पे व प्रत्येकाचे महत्व समजावून सांगणे .

६ .कृतिसंशोधन आराखडयातील प्रस्तावनेमधील – कृतिसंशोधनाची गृहितके, उद्दिष्टे, प्रकल्पाची व्याप्ती व मर्यादा, संशोधनासाठी नियोजित कार्यपद्धतीचे स्वरूप, नमुना निवड, सामग्री संकलनाची साधने व तंत्रे, सामग्री संकलनाच्या कार्यवाहीचे स्वरूप, सामग्री विश्लेषण करण्यासाठीच्या प्रकियेचे स्वरूप, संशोधन कार्याचे वेळापत्रक व प्रकरण योजना, संशोधन कार्याच्या खर्चाचे अंदाजपत्रक या सर्व बाबी समजावून देणे .

७ .कृतिसंशोधन आराखडा तयार करून घेणे

८ .शमस्या निराकराणासाठी कृती संशोधन करण्यास मदत करणे

योग्य कालखंड – जुलैचा दुसरा आठवडा – सैदृधांतिक माहीती द्यावी व शालेय अनुभव कार्यकमात संशोधन पूर्ण करावे .

कार्यनीती –

1.प्रत्येक अध्यापन पद्धतीच्या मार्गदर्शकानी तिस-या टर्मच्या सुरूवातीला कृतिसंशोधनावरील संदर्भ पुस्तकांची द्यावी .

२ .कृतिसंशोधनाच्या तात्विक भागावर व्याख्याने आयोजित करावीत .

३ .कृतिसंशोधनाचे स्वरूप, वैशिष्टे, महत्व व गरज या भागातील दोन घडयाळी तास द्यावेत .तसेच विषय निश्चितीची क्षेत्रे यासाठी दोन घडयाळी तास देऊन प्रशिक्षणार्थींना

प्रथम अध्यापन पद्धतीनूसार गटामध्ये बसवून त्यांच्या विषयाच्या मार्गदर्शकांनी प्रत्येक विद्यार्थ्याचे विषय निश्चित करून द्यावेत .

४ .प्रशिक्षणार्थीचे विषय निश्चिती झाल्यानंतर कृतिसंशोधनातील प्रत्येक बाबीचे व्यवस्थित विवेचन करण्यासाठी तासिका किंवा घडयाळी तास द्यावेत .

५ .वरील सर्व बाबी प्रक्षिक्षणार्थीच्या लक्षात आल्यानंतर लेखन करून घ्यावे .

६ . प्रत्येक अध्यापन पद्धतीच्या मार्गदर्शकानी कच्चा आराखडा तपासावा . त्यातील दुरूस्त्या समजावून द्याव्यात व त्यानंतर कृतिसंशोधनाचा पक्का आराखडा तयार करायला सांगावे .

७ . कृतिसंशोधन आराखडा हस्ताक्षरामध्येच विद्यार्थ्यांकडून लिहून घ्यावा .

नियोजन

१ . कृतिसंशोधन संकल्पना व संशोधन समस्येंची क्षेत्रे	१ तास
२ . कृतिसंशोधन आराखडा यावर – व्याख्यान	१ तास
३ . समस्या निश्चिती (गट कार्य)	१ तास
४ . कृतिसंशोधन आराखडा आराखडा तयार करणे (गट कार्य)	२ तास
५ . संबंधित साहित्य आढावा – व्याख्यान	१ तास
६ . कृति संशोधन कार्य पध्दती	१ तास
७ . संबंधित सहित्य आढावा घेणे (ग्रंथालय कार्य)	४ तास
८ . अहवाल लेखन – व्याख्यान	२ तास
९ . संशोधन कार्य अमलबजावणी उमेदवारी योजना कालखंड	६ तास
१0 . महितीचे विश्लेपण अर्थनिवर्चन व निष्कर्ष – व्याख्यान	२ तास
११ . अहवाल लेखन	३ तास

B.A.B.Ed. Third Year Integrated course

Third Year- V Semester

PEP E2 Psychological Testing Workshop

मानसशास्त्रीय मापन व समुपदेशन कार्यशाळा

Hours – 04 गुणः - 50

श्रेयांक – 02

उद्दिष्टे –

१.मानसशास्त्रीय मापनाचा अर्थ, संकल्पना व गरजयांचे आकलन हो यास मदत करावे.

२.मानसशास्त्रीय चाच यांचे प्रकार, वैशिष्टये, फायदे व मर्यादा यांचे आकलन हो यास मदत करणे

३.मानसशास्त्रीय चाच यांच्या प्रशासनाने तंत्र आत्मसात करण्यात मदत करणे.

४.मार्गदर्शन व समुपदेशनाचे तंत्र समजून घेण्यास मदत करणे.

५.मानसशास्त्रीय चाचण्यायांचे प्रशासन, मार्गदर्शन व समुपदेशन याबाबतच्या ज्ञानाचा प्रभावी वापरण्यास मदत करणे.

योग्य कालखंड – सत्र ३

प्रात्यक्षिकांसाठी पूर्वावश्यक तात्विक भाग – शैशवावस्था, कुमारावस्था, अध्ययन व अध्यापन हा भाग शिकवून पूर्ण झाला पाहिजे.

प्रात्यक्षिकासाठी आवश्यक आधारप्रणाली – संदर्भ पुस्तके, मानसशास्त्रीय चाचण्या / कसोटया

प्रात्यक्षिकाचा आशय व आयोजन -

अ.	दिनांक	कालावधी	व्याख्यान / गट कार्य
१	१ ला दिवस	२ तास	कार्यशाळा उद्देश व माहिती मानसशास्त्रीय मापनः अर्थ, संकल्पना व गरज
		४ तास	मानसशास्त्रीय मापनः चाचण्यांचे प्रकार व वैशिष्टे प्रकारानुरूप गुण व मर्यादा, उपयोग

२	**२ रा दिवस**	२ तास	मानसशास्त्रीय चाचण्यांचा प्रशासनाचे तंत्र
		२ तास	मार्गदर्शन व समपदेशनः संकल्पना व फरक
		२ तास	मार्गदर्शन व समुपदेशनाचे तंत्र
३	**३ रा दिवस**	४ तास	प्रशिक्षण्यार्थ्यावर मानसशास्त्रीय चाचण्याचे प्रशासन व विश्लेषण (किमान २)
		२ तास	मार्गदर्शन व समुपदेशन
४	**४ था दिवस**	६ तास	प्रत्यक्ष शालेत विद्यार्थ्यावर एका मानसशास्त्रीय चाचण्याचे प्रशासन, मार्ग दर्शन व समुपदेशन

मूल्यमापन पद्धती –

महाविद्यालय प्रात्यशिक सहभाग - १० गुण

प्रत्यक्ष शाळेतील कार्यवाही - २० गुण

अहवाल - २० गुण

अहवाल रूपरेषा

१ . सैद्धांतिक महिती

२ . महाविद्यालयातील मानसशास्त्रीय चाचणी प्रशासनाचे स्वतः चे अनुभव

३ . प्रत्यक्ष शाळेत विद्यार्थ्यांवरील चाचणी प्रशासनाचे स्वतः चे अनुभव व समुपदेशन

IFS 2 School Internship

4 Weeks R श्रेयांक – 08 गुण – 100

B-3: School Internship State I

शालेय आंतरवासिता टप्पा – 1

1. Field Engagement Hours-36 Credit-01 Marks-40
2. School Internship Hours-108 Credit-04 Marks-60

गुण ः - 100 तासिकाः -36+108=144 श्रेयांक ः -1+4=05

कालावधीः -(1 +3) आठवडे

तृतीय वर्गाच्या द्वितीय सत्रात शालेय आंतररवासिता कार्यक्रमामध्ये क्षेत्रिय सहभार्ग, सराव पाठ व शालेय अनुभव कार्यक्रम यांचा अंतर्भाव करण्यात आला आहे.

अ.नं	शालेय आंतरवासिता तपशिल	गुण
१	सराव पाठ	४०
२	शालेय अनुभव कार्यक्रम	६०

१.सरावपाठ पूर्वतयारीः -

प्रात्यक्षिकाच्या नियोजनासाठी एका प्राध्यपकाची प्रमुख म्हणून नेमणूक करावी.सराव पाठ शाळाच्या सर्व मुख्याध्यपकास लेखी कळवून कार्यक्रमांचा कालावधी निश्चित करून घ्यावा. महाविद्यालयाने संबंधित शाळेतील मुख्याध्यापक /पर्यवेक्षक /जेष्ठ शिक्षक यांची सहविचार सभा आयोजित करून शालेय आंतरवासिता कार्यक्रम समजावून द्यावा व त्यांच्या पूर्व परवानगीने कार्यक्रम निश्चिती करावा.

महाविद्यालयाच्या वेगवेगळया सराव पाठ शाळांच्या संख्येनुसार छात्राध्यापकांचे समान गट करावेत.प्रत्येक गटात एक मार्गदार्शक प्राध्यापक व छात्रापकांची यादी तयार करावी.प्रत्येक गटात एक मार्ग दर्शक प्राध्यापक व छात्राध्यपकांनी यादी तयार करावी.

सराव पाठासाठी पूर्ववष्यक भाग ः -

अध्यापन कौशल्याचे निदान व विकसन हा प्रात्यक्षिक भाग, दिग्दर्शित पाठ, पाठनियोजन कृतिसत्र व अभिरूप पाठ पूर्ण झालेले असावेत.वर्गामध्ये विविध अध्यापन पद्वधतींची पाठ टाचणे व त्यांच्या पैलूंवर सविस्तर चर्चा झालेली असावी.

सरावपाठ उद्दिष्टेः - छात्राध्यापकांमध्ये

१.पाठयांशाची उद्दिष्टे व स्पष्टीकरणे तयार करण्याची क्षमता निर्माण करणे.

२.निश्चित केलेल्या पाठयांशासाठी उद्दिष्टयानुसार आवश्यक अध्यापन पध्दती, तंत्रे, क्लुप्त्या व अनुभूती देण्याची क्षमता विकसित करणे.

३.उद्दिष्टनिहाय मूल्यामापन क्षमता विकसित करण्यास मदत करणे.

४ . अध्ययन-अध्यापन प्रक्रिया समजून घेण्याची संधी उपलब्ध करून देणे .

५ . अध्ययन-अध्यापनाची परिणामकारकता समजून घेण्यासाठी पाठ निरीक्षणची संधी उपलब्ध करून देणे .

६ . अध्यापनासाठीचा आत्मविश्वास निर्माण होण्यास मदत करणे .

प्रात्यक्षिकाची कृती / कार्यनीती ः -

सरावपाठ प्रशिक्षण कालावधीत छात्रापकांचे प्रथम अध्यापन पद्धतीचे ३ व द्वितीय अध्यापन पद्धतीचे ३ असे एकूण ६ पाठ पूर्ण करून घ्यावेत . या पाठाचे विभाजन ५ वी ते ८ वी

(उच्च प्राथमिक स्तर) व ९ ते १२ (माध्यमिक व उच्च माध्यमिक स्तर) अशा प्रकारे असावे . गटाने संबंधित शालेतून घटक आणून घटकांची विभागणी करून घ्यावी व त्यानुसार गटाच्या सरावपाठाचे वेळापत्रक तयार करावे .

सरावपाठाचे वेळापत्रक आठवडयापूर्वी लावावे . छात्राध्यापकांनी पाठ टाचण काढून संबंधित प्राध्यापकाच्याकडून तपासून घ्यावे . व वेळापत्रकानुसार दिलेल्या वर्गावर सरावपाठ घ्यावेत . गटातील इतर छात्राध्यापकांनी सहाध्यायीच्या ६ (३३) पाठाचे निरिक्षण करून नोंद तक्ते भरावेत निरीक्षणाबाबत शिक्षकांची त्यांनी चर्चा करावी .

सराव पाठ कार्यक्रम हा सुटे सराव पाठ स्वरूपाचा असावा एका सप्ताहाचे नियोजन पुढील प्रमाणे करावे . समजा एका गटामध्ये १४ छात्राध्यापक आहेत .

दिवस	तपशील
१ .	गटातील ७ छात्राध्यापक प्रथम अध्यापन पद्धतीचा पाठ घेतील व उर्वरित ७ छात्राध्यापक त्यांचे निरीक्षण करतील
२ .	दुस-या टप्पामध्ये गटातील उर्वरित ७ छात्राध्यापक प्रथम अध्यापन पद्धतीचा पाठ घेतील व उर्वरित ७ छात्राध्यापक त्यांचे निरीक्षण करतील .
३ .	वरीलप्रमाणे १४ पैकी ७ छात्राध्यापक द्वितीय अध्यापन पद्धतीचा पाठ घेतील व उर्वरित ७ छात्राध्यापक त्यांचे निरीक्षण करतील .
४ .	उर्वरित ७ छात्राध्यापक द्वितीय अध्यापन पद्धतीचा पाठ घेतील व उर्वरित ७ छात्राध्यापक त्यांचे निरीक्षण करतील .
५ .	सर्व गट स्वतंत्र बसतील प्रत्येकजण आपआपल्या गटातील छात्राध्यापकांना सराव पाठ व शालेय अनभुव कार्यक्रमात आलेले स्वानुभव सांगेल आलेल्या अडचणी व त्यावर केलेली मात याचे कथन करतील निरिक्षक छात्राध्यापक प्रत्याभरणात्मक सूचना सांगतील मार्गदर्शक प्राध्यापक सूचना देतील सुधारणात्मक उपाय सांगतील उल्लेखनिय बाबी सांगतील या सर्व बाबींची नोंद गटप्रमुख करतील .

६.	सर्व गटप्रमुख आपआपल्या गटातील ठळक घडामोडीच्या नोंदी कमतरता अनुभव व चिंतन यांची मांडणी सर्व वर्गसमोर करतील व शेवटी विभाग विभागप्रमुख या सर्व बाबंवर मार्गदर्श न करतील.

मूल्यमापन योजनाः -

सराव पाठाच्या मूल्यमापनासाठी प्राध्यापकांनी स्वनिर्मित पदनिश्चत श्रेणी किंवा पडताळा सूचीचा वापर करावा.

सराव पाठ गुणदान योजना

अ.नं.	तपशील	संख्या	गुण
१	सुट्टे सराव पाठ		३0
२	सहाध्यायी पाठ निरीक्षण		0६
३	अनुभवी शिक्षकाचे पाठ निरीक्षण		0४
	एकूण		४0

२.शालेय अनुभव कार्यक्रमः-

प्रास्ताविकः -

प्रथम वर्षाच्या शालेय अनुभव कार्यक्रमाच्या माध्यमातून छात्राध्यापकांना शाळेतील कामकाजाचे अर्थ पूर्ण निरीक्षण करता यावे अशी अपेक्षा आहे.प्रथम वर्षामध्ये छात्राध्यापकाला शाळा, तेथील वातावरण, विद्यार्थ्यांचे काही प्रमाणात आकलन आणि अध्ययन- अध्यापन प्रक्रिया यांचा परिचय होणे अपेक्षित आहे.शाळेशी संबंधित सर्व पैलूंचे छात्राध्यापकाला आकलन व्हावे तसेच त्याने प्राप्त केलेल्या सैद्धांतिक ज्ञानाची सांगड प्रत्यक्ष कामकाजात घालता यावी यादृष्टीने शालेय अनुभव कार्यक्रम गरजेचा आहे.

पूर्वावष्यक भागः -

शालेय अनुभव कार्यक्रमाला जाण्यापूर्वी पूर्व करावयाच्या उपक्रमांची महिती सांगावी व नियोजन करून घेणेत यावे.

उद्दिष्टेः -

१.छात्राध्यापकास शालेतील दैनंदिन कामकाजात प्रत्यक्ष भाग घेण्याची संधी प्राप्त करून देणे.

२.अध्यापनासंदर्भात आशय आणि अध्यापनाशास्त्राची तत्वे, व प्रश्न समजण्यास मदत करणे.

३.परिणामकारक वर्गअध्यापनाची आवश्यक कौशल्ये व क्षमता विकसित करण्यास मदत करणे.

४.व्यावसायिक अधिवृत्ती, मूल्ये, अभिरूची विकसित करण्यास मदत करणे.

५.शाळेतील विविध घटक व त्यांच्यावरील जबाबदारी यांची ओळख करून घेण्यास मदत करणे.

६ .शाळेतील विविध उपक्रमांचे नियोजन व आयोजन करण्याची क्षमता विकसित करण्यास मदत करणे .

७ .शिक्षकाची भूमिका समजण्यास मदत करणे .

प्रात्यक्षिकाची कृती / कार्यनीतीः-

प्रत्येक मार्गदर्शक प्राध्यापकाने आपल्या गटातील छात्रापकांना मार्गदर्शन करावे .प्रत्येक छात्राध्यापकांला एक जबाबदारीचे कार्य घेण्यास सांगावे .यामध्ये मुख्याध्यापक, उपमुख्याध्यापक, पर्यवेक्षक, वर्गशिक्षक, वेळापत्रक प्रमुख, परिपाठ प्रमुख, सांस्कृतिक प्रमुख इत्यादींसाठी जबाबदारी विभागातून द्यावी . जेणेकरून अपेक्षित सर्व कामे जबाबदारीने केली जातील .

गटातील छात्राध्यापकांना या कार्यक्रमाची उद्दिष्टे, प्रत्येकाच्या जबाबदा-या व गुणदान कशा प्रकारे होणार आहे .शाळेत कोणकोणते अनुभव घ्यायचे? कोणकोणती कामे करावयाची? याबाबतची सविस्तर महिती द्यावी .

शालेय अनुभव कार्यक्रमात घ्यावयाच्या उपक्रमांची यादीः -

1.परिपाठ सहभाग

२ .वेळापत्रक तयार करणे .

३ .विद्यार्थी हजेरीपत्रक तयार करणे .

४ .फलक लेखनात सहभाग

५ .सांस्कृतिक स्पर्धा (नियोजन व आयोजन)

६ .एन .सी .सी ., एम .सी .सी, स्काऊट गाईट उपक्रमची महिती घेणे .

७ .एका विद्यार्थ्याचे प्रोफाईल तयार करणे .

अनुभवांचे कथनः-

आपल्या गटातील छात्राध्यापकांना सराव पाठव शालेय अनुभव कार्यक्रमात आलेल्या अनुभवांचे कथन करण्याचा कार्यक्रम आयोजित करावा . प्रत्येक छात्राध्यापकांना सदरच्या कार्यक्रमात आलेल्या चांगले अनुभव, ठळक प्रसंग व घटना, आलेल्या अडचणी व त्यावर केलेली मात कोणत्या उपक्रमापासून काय शिकण्यास मिळाले, सराव पाठव शालेय अनुभव कार्यक्रमात आणखी काय सुधारणा करणे आवश्यक आहे .या संदर्भात अनुभव कथन करण्यास सांगावे .

मूल्यमापन योजनाः -

अ .न .	तपशील	गुण
१	परिपाठ व फलन लेखनातील सहभाग	५
२	वेळापत्रक व हजेरीपत्रक तयार करणे .	५
३	सांस्कृतिक स्पधा—नियोजन व आयोजन सहभाग	५

४	एन.एस.एस.एन.सी.सी.स्कऊट गाईड, इ.उपक्रमाची महिती घेणे.	५
५	एका विद्याथ्याचे प्रोफाईल तयार करणे.	१0
६	एकंदरित कामाची जबाबदारी व अनुभव कथन	१0
७	अहवाल लेखन	१0
८	दैनंदिन	१0
९	एकूण	६0

अहवाल लेखनः -

- शालेय अनुभव कार्यक्रमाच्या अहवाल लेखनात खाालील बावींचा उल्लेख असावा.
- शालेय अनुभव कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक, अर्थ महत्त्व व उद्दिष्टे
- गटातील छात्राध्यापकांची विभागनिहाय यादी
- दैनंदिन परिपाठ नोंद- राष्ट्रगीत, प्रतिना, सुविचार, बोधकथा, दिनविशेष, पंचांग, श्लोक, ठळक बातम्या.
- विद्यार्थी हजेरीपत्रक
- सांस्कृतिक कार्यक्रम- कार्यक्रम पत्रिका, कार्यक्रमाचा सविस्तर वृत्तांत.
- एन.सी.सी. ,एम.सी.सी.स्काऊट गाईड इ.सहभाग वृत्तांत
- एका विद्यार्थ्याचे प्रोफाईल.
- एकंदरित कार्याच्या जबाबदारीच्या अहवाल.
- विभाग प्रमुख म्हणून कार्य कशा पदधतीने पूर्ण केले? समस्या किंवा आलेल्या अडचणी कशा सोडविल्या?
- कार्यक्रमासाठी सुचविलेले बदल व सुधारणा
- समारोपामध्य एकंदरित शालेय अनुभवाविषयीचे तुमचे मत
- अहवालामध्ये उपक्रमासंदर्भात फोटो लावावेत.

दैनंदिनीः -

प्रत्येकाने प्रत्येक दिवशी शाळेच्या प्रारंभापासून ते शाळा सुटेपर्यंत स्वतः केलेले सर्व कामे, ठळक प्रसंग, घटना, कार्यक्रमात आलेले चांगले अनुभव, आलेल्या अडचणी व त्यावर केलेली मात, कोणत्या उपक्रमापासून काय शिकण्यास मिळाले? इ.गोष्टींचा समावेश करून दररोज शेवटी एकंदरीत अनुभवांच्या चिंतनात्मक विचारांची नोंद करावी.

Semester VI

CC-P 704 Education Tour / Visits

शैक्षणिक भेटी

श्रेयांकः ०४ **अंतर्गतः ५०**

उद्दिष्टे ः छात्राध्यापक

१.सामाजिक वातावरण समायोजन करण्यात मदत करणे

२.संप्रेपण, आंतरव्यक्ती संबंध, समस्या निराकरण इ.जीवनकौशल्यांचा विकास होण्यास मदत करणे.

३.शैक्षणिक भेटीचा आयोजनाचे ज्ञान होण्यास मदत करणे.

४.अध्ययन-अध्यापनासाठी समाजस्त्रोतांच्या वापराचे ज्ञान होण्यास मदत करणे.

कार्यवाही ः

१.शैक्षणिक भेटीचे आयोजन तृतीय वर्षामधील पाचव्या सत्रामध्ये करावे.

२.शैक्षणिक भेटीसंबधी विभागप्रमुखांनी व विद्यार्थी मंडळाने महाविद्यालयामध्ये सभा घेऊन चर्चा करावी.

३.छात्राध्यपकांशी चर्चा करून ठिकाणाची निश्चिती करावी.

४.शैक्षणिक भेटीची ठिकाणची निश्चिती शैक्षणिक दृष्टिकोण ठेऊन करावी.

५.शैक्षणिक भेटीनंतर छात्राध्यापकांनी अहवाल लेखन करावे.

मूल्यमापन

शैक्षणिक भेटी सहभाग ३० गुण

अहवाल लेखन (अनुकमणिका, उद्दिष्टे, कार्यवाही, शैक्षणिक उपयोजन इ.)ः २० गुण.